

REFERAT

av diskusjon etter seminaret ”Modernisering av traditionell källutgivning” fredag 8. august ved De XX Nordiska Arkivdagarna i Reykjavik 2003.

Seminarlederen, Knut Johannessen, innledet diskusjonen med å påpeke at flere publikasjonsmedier fører til større aktivitet og økt produktivitet. Utgiftene til tradisjonelle papirutgaver anses likevel for å være lave i forhold til total produksjonskostnad. Han inviterte til synspunkter på styrke og svakhet ved de forskjellige publiseringsmåtene, dvs. papirutgaver kontra digital utgivelse.

Håkan Axelsson talte for papirutgaver, da det kan reises tvil om hvorvidt dagens elektroniske utgaver vil overleve eksempelvis de neste 150 år. Hvor lenge vil en være i stand til å lese dagens elektroniske utgaver? Han ga også eksempler på et annet problem ved digital utgivelse, nemlig at utviklingen på dette feltet går så raskt, at mulighetene man har ved slutten av et prosjekt, er mye større enn i innledningsfasen. Den tekniske utviklingen er gjerne kommet lenger enn det ferdige produktet skulle tilsi.

Til dette ble det fra salen påpekt at problemet kunne løses gjennom generelle langtidsformater, som er innbyrdes utskiftbare. Han etterlyste et felles syn over landegrensene på formater som lett kan overføres til nyere medieformer.

En annen møtedeltaker mente at basisutgiftene utgjør 98 % av utgiftene til vitenskapelig produksjon. Tradisjonelt ser en faktainnsamling, redigering og så utgivelse som et hele. En må kunne ”produsere for lager” i den forstand at produksjonen kan lagres og tas ut (utgis) til forskjellige tider – ved behov.

Carina Strömberg minnet om at utgivelse og utgivelsesform må være betinget av målgrupper og hensikt. I alminnelighet må registre finnes digitalt. Hun ville likevel ha og bevare trykt produksjon. Det som finnes på nettet finnes ikke i bibliotekssystemet, og hvor skal en finne informasjon på nettet? Ting kan forsvinne fra sin vante plass på nettet – eksempelvis det som har stått om de forrige nordiske arkivdagene.

Johannessen sa seg enig i at det er en oppgave å orientere seg i den nye jungelen. Når det gjaldt målgrupper og etterspørsel, framholdt han salgsstatistikken fra Kjeldeskriftavdelingen i NRA som grunnlagsmateriale. Salgstallene er ikke høye, med *Overhoffrettsdomar* som ett eksempel. Selv *Arne Ordings dagbøker I* – notater fra krigsårene, som et forlag var villig til på utgi – er etter tre år solgt i bare 220 eksemplarer. Men salgsfremmende tiltak har vist seg å hjelpe, og utgivelser med stor nytteverdi for et bredere publikum synes å ha størst potensial – f.eks. *Regesta Norvegica*.

Niels H. Frandsen kunne tenke seg markedsundersøkelser før en publiserer – vil noen gidde å lese det – før en så vurderer i hvilken form det eventuelt skal utgis. Han nevnte i den forbindelse kostbare CD-utgivelser som ikke lenger kan leses.

Axelsson kom så inn på at eldre utgivelser fremdeles kunne være etterspurt, selv om de ikke tilfredsstillt kravene til vitenskapelighet. Eksempelvis er det stor etterspørsel etter Gustav Wasa-utgivelsen fra 1860-tallet, ikke minst fordi det foreligger nyoppretrykk – selv om den edisjonsmessig er en katastrofe.

Gunnar I. Pettersen

Modernisering av traditionell källutgivning – Referat

Johannessen nevnte i den forbindelse nyutgaven av *Aslak Bolts jordebok*, med parallelloversettelse, som en salgssuksess.

Johan Gidlöf mente dette siste kunne være et eksempel på ”å selge det ene på det andre”, in casu kildeutgaven vha. oversettelsen.

Johannessen trakk så fram fordelene ved muligheten for å oppdatere nettbaserte utgivelser, i motsetning til f.eks. utgivelse på CD-ROM, og på denne måten skape nye utgaver. Ikke minst vil dette kunne være aktuelt i forbindelse med registerarbeid, der også brukere kan bidra til identifisering av personer og steder. Dette vil gi billigere og raskere utgivelser. Han stilte derfor spørsmål ved hensikten med å bruke tid og ressurser på problematiske identifiseringer, i et medium der en senere kan forandre.

Gidlöf sa seg enig i dette synspunktet. Det beste må ikke bli det godes fiende. Det er viktigere å få publisert en 90% perfekt utgave enn ikke å få publisert pga. detaljer som gjenstår. Han ga dertil eksempler på CD-ROM-utgaver som er blitt kommersiell suksess, noe vi ikke normalt må regne med.

Michael Gelting understreket fordelene de nye mediene gir mht. registerarbeid. Han reiste spørsmålet om mulighetene for å presentere utgivelsene på en annen og mer oversiktlig måte, f.eks. web/CD-ROM med valg av visningsmodus, tekst med noter, kommentarer, forstørrelse, oversettelse o.l., og til å utvikle nye måter å presentere dokumentene på. Han påpekte videre mulighetene i de nye mediene for å håndtere store kildemasser, noe som tradisjonelt ikke ville ha vært mulig. DRA er i ferd med å fullføre prosjektet *Kancelliets brevbøger* i registform (påbegynt på 1800-tallet) fram til 1660, og han forestilte seg muligheten for å etablere elektroniske søkemidler slik at det blir lettere å bruke protokollene etter 1660.

Johannessen rundet av med å antyde at moderne søkemidler til allerede utgitt materiale lettest kunne skapes i forhold til yngre materiale, fotomateriale osv. Han talte også for kobling mellom eksisterende ressurser, f.eks. at NRA kunne legge ut digitale fotografier av diplom-materialet som supplement til *Diplomatarium Norvegicum* og *Regesta Norvegica*. Fotografier finnes i det alt vesentlige allerede i NRA.

Oslo 13.08.03

Gunnar I. Pettersen